مبارك كيجه‌لر

I مادیون عصرنك داروینكین مسائلی ایله مناظره‌سی

II حقیقت الحریة

دنیا و معیشت ژورنالینك مشتریلرینه هدیه

№ 2

اورنبورغ

«دنیا و معیشت» مطبعه‌سی

1907 م

خرستیان دینینه ردیه

قاسم قالاسنده‌غی میسیونیر جمعیتی‌نڭ رئیسی واسیلی داروتکین‌نڭ قاسم مسلمان تاتارلرینی خرستیان دیننه دعوت قیلوب یازمش آچق مکتوبینه امام محمد صادق العثمانی القارغالی‌نڭ جوابی:

ای واسیلی داروتکین! سین اینانڭ مسلمانلرنڭ کوبسی ایندر دنیاده خرستیان دینی ده بار، مسلمان دینی ده بار؛ بولرنڭ قایوسی حق قایوسی طوغری؟ الله طرفندن یازلگان حق دین ایکانی بیلوب بلور گه کرک. شولای بولغاچ هر کشی‌گه اوزینڭ دیننده طورو مختیراقدر. بناءً علیه قاسم طرفنده میسیونیر جمعیتی آچیلارغه کرک توگل ایدی دیب.

ای داروتکین! بو نی دیگان سوزڭ مسلمانلرنڭ کوبسی ایند دیب ایتدسڭ بی قدرلی مسلمانغه بولقدڭ ایکا نده دین بلگان نیچه مسلمان ایله سویلاشدڭ ایکان مسلمان نڭ کوبسنه بولغاندڭ ممکن می؟ سزده‌ای زور کشی‌گه بولای اقراما سویلاشو کرکمز ایدی. خیر اولده طور

سوزن آندن ماعدا بو سوزنك صحیحمی فکر ایتك. بو
سوزنك اصلا برنچی مسلمان طائفه‌سی ایله طوغری‌غان سوز
دکلدر بلکه مسلمان خلقینه یك بیوك افترادر. زیرا دین
واعتقاد بابنده بزنك اسلام ملتی کبی ایمان واعتقاد
اوزره محکم بولغان دینی‌نك حقلغی ایله قطعاً وجزماً حکم
ایتکان هیچ بر ملة یوقدر. مسلمان اسمنده بولغان بر
جاهل وخسیس دون کشیده دین واعتقاد طوغروسندن
سوز آچلدیغنده اسلام دینی حق غیری دین باطل. مسلمان
بولغان کشیه آخرتده منکو جنتده بولاچاق غیری دینده
اولان کشیه منکو جهنمده بولاجق دیو قطعاً وجزماً جواب
بیرونده شبهه یوقدر. حس ایله ثابت اولغان کرات
ومرات تجربه قیلنغان بر واقعه‌در. تعجب آلای بولسا
سوزن حالبوکه اسلام دینی دیدیکمز علوم اولین وآخرینی
جامع اولغان فصاحة وبلاغتده مثلی ونظیری اولمای
جمیع علما وحکمالی عجزده قالدرغان بر حرف وبر نقطه
سی اوزگارمای وبشیرمن عدم زمانندن تا بو کونه قدر
حالنجه باقی اولوب کیلکان بیوك معجزه اولغوچی قرآن
شریفکه بنا ایدلکان برعلی دیندر. والله تعالی حضرتی
آدملرنی خاصه‌سندن اولغان آشاوق ایچمك فضا حاجه
قیلماق کبی خسیس صفتلردن پاك کلاب کورکام وکامل

اولغان صفتلر ایله توصیف ایدوب توحید وتنزیه ایتمکدر.
دخی عیسی علم کبی آدم جنسندن اولغان معجزه اظهار
قیلغان حرمتلو ذاتلره اولرنك اثبات ایتماکی پیغمبرلردر
گناهدن پاك اولغان شریف ذاتلردر دیب آنلرنی تکریم
وتعظیم ایله ذکر قیلماقدر. دخی الله تعالی حضرتنه عبا
دة قیلدقمزده عبادتکه لایق بولغان حاللر اوزره ظاهر
اعضالرمزنی هم کیوملرمزنی نجسدن پاکلاب کوکللرمزنی
دنیا شغللرندن آرالاب محض رضا رب ایچون شول بر
الله تعالی حضرتنه کونده بیش کره عبادة قیلمق نماز اوقو
مقدر. الله تعالی نك بیرگان نعمتلرینه شکرانه قیلوب کوینه
بش کره الله تعالی حضرتنی ایسکه توشورمکدر. دخی کوکل
لرمز خدادن غیریکه تعلق قیلماسون عبادتمز خالص
خدا ایچون اولسون دیب ایر قادیندن قادین ایردن آیر
لوب هر برلاری آیروجه بر اورنده عبادة قیلمقدر. دخی
فرشتهلر خلقی ایله خلقلانوب طاك آتقاندن صکرتنی
باطقانغه قدر عادةلانگان آشاو ایچو جماع قیلاو کبی
فعللرمزنی قویوب نفسلرمزنی مشقتکه صالوب خدا رضاسی
ایچون روزه طوتمقدر. آچ فقیر قرداشلرمزنی ایسکه تو
شوروب آنلارغه یاردم بیرنی طلوطمقدر اما طماقدن
اول کوندزکی عبادتلرکه قوة بولسون ایچون کسوشما

قاچ لیکی عبادتلرگه قوة بولسون ایچون آشاو ایچوکه
رخصة بیرلمشدر. دخی کوچی یتکان آدملرمز حجکه باروب
کعبة الله‌غه طواف زیارة ایدوب کفن کیوم کیوب یالاڭ
باش یالاڭ آیاق یوروب قیامة احواللرین ایسکه توشروب
عبرة آلوب دعا واستغفار توبه وتضرع ایله مشغول اولمقدر.
دخی فقرا ومساکینلرمزنی قابغورتوب عشر وزکاة وصدقه
فطر وقربان کبی صدقه‌لرمزنی ویروب انعام احسان ایدوب
آنلره شفقة ومرحمة ایتمکدر. دخی قادینلرمزنڭ مستور
اولماقی همده یردن آرتق قادین آلماغز همده مصلحة
کورلدکده قادینلرمزنی طلاق قیلماقمز بونلرنڭ هر بیرلری
دینمزده مشروع اولوب آدملرنڭ زنادن پاك قیلماقیدر.
دخی آدمگه اولسون حیوانغه اولسون ظلم وخیانة قیلودن
شراب ایچودن زنا قیلودن یالغان ویامان سوزلر سویلاو
دن وشبرکه بوزوق فعللرنڭ هر بریدن طیولمقدر. دخی
کوڭللرمزنی کبر ومکر حسد وحقد کبی یامان خلقلر
دن پاك قیلوب کورکام خلقلر ایله خلقلندرمق بیوك که حسن
مه کچی‌لرکه شفقة ومرحمة قیلماقدر. اشته اسلامیة دیدکمز
بو شیلردن عبارتدر. هر بریسی عقل ونقلگه موافق
طبع سلیمکه بك لائق حق وپاك اولغان بر نور وبیوك او
لاڭ بر یول دیمکدر. کرکه بولسده عقلینه صالوب فکر

ایدوب تاراغاندە حالدن تانورلق وبلورلکدر .

اوشبو سوزنی راستلایدر حاضرگی فتنة وفساد زما
نمزده اولان عالم دنیانک احوالی : زیرا کچن ــ ۱۹۰۱ نچی
سنەده یازلمش جریدەلر اسلامنک ترقیسندن عجب قیلوب
کوب سوزلر یازدیلر . آفریقا غربیده شیخ سنوسی افندینک
همتی ایلە نە قدر خلایقلرنک اسلام ایلە مشرف اولدیقنی
سویلەدیلر . حتی آفریقا غربی کلا مسلمان بولاچقدر
دیدیلر . اوشانداق هندستان قطعەسندە نچە یللرده نچە یوز
بیک اسلام ایلە مشرف اولان هندولرنی هم انکلیزلرنک علما
واوجونی عسکرلرندن وغیری ولایتلردن نە قدر بیوک
کشیلرنک اسلام ایلە مشرف اولدیقنی یازدیلر هم بو
واقعەلر جریدە خبرلرندن مقدمراک معلوممز اولغان
خبرلردر زمان سعادتدن تا بو کونگە قدر واقع بولە کیلگان
واقعەلردر هر عصرده یهود ونصاری علمالرندن وغیری
بیوک دانالردن کوب کشیلر اسلام ایلە مشرف اولوب
کلمشلردر . حالبوکه بردە اسلام طائفەسندە هیچ بر یرده
سیوف ونیزەلر اوینطلوب آچلوب اغیارلر ضرب ایدوب آر
تدن یورگان هیچ بر کشی یوقدر . شولای بولغاچ بو اشلر
نیدن بویلە اولدی ونە سببلی بو اشلر بویلە وقوعە کلدی ،
الله اسلام دیننک بالاده ذکر ایتدکلرمز عقل ونقل کده

موافق طبع سليمكه يك لايق حق وپاك اولغان (وهو النور
والهدى وهو الحكمة والموعظة) ديلوركه لايق واحق اولغان
بر دين مبين اولديغندن اولدى. شولاى بولغاچ بزنك
مسلمان طائفه‌سى دنياده خرستيان دينيده بار مسلمان
دينيده بار بونلرنك قايسيسى حق ايدكنى بيلمك بلورگه
كيرك ديب بيجرك ايتسون . . . اصلا ايتمك احتمالى
يوقدر. اما روسلردن بو كبى سوزلرنى بيك آچق ايشده‌مز.
زيرا عسكر خدمتنده اولديغمزده برايكى دفعه‌سنده خسته‌خا
نه‌ده ياتديغمزده بر قورشول برلن آرامزده دين طوغرو
سنده مناظره واقع اولوب بيك كى سوزلر سويلاشديكمزده
خانداش روس ايداشلرمز آرامزغه توشوب بعضلرى نى
شول طرفدن اولوب بعضلرى بز طرفمزدن بولوب اوز آراغه
توشوب كيتوب بر بيريه بيك كى سوزلر ايتوب بعضلرى اسلام
دينى خرستيان دينك اوستنه چقاروب قويدى حيران
و متعجب اولوب اسلام دينده اولغانغه چوق شكرانه‌لر
قيلوب قالدم. شونداق اولسه اوشبو سويلاديكلر سوزلر
بزنك مسلمان طائفه‌سنده بولغان سوزلر بولمادى بلكه
اوزگه‌دن بولغان سوزلر بولوب عجب اورگكه قاتوب قالدق

ای دارونکین افندی! دخی ایته‌سڭ حتی دین تیکشرلودن قورقیدر شونڭ ایچون خرستیانلق اوکرانه‌تر کتابنی تحقیق ایتدوب قارا دیب یوحنا انجیلنده (۵نچی) فصل (۳۹) نچی آیتده یالغان دین تیکشروب قارلودان قورقمادر چونکه تیکشرگچ آنڭ یالغانی میدانغه چقادر قرآن اسلام بولای تیکشروب قارلودن قورقادر. قرآن (۲نچی) سوره (۹۵نچی) و (۱۰۰نچی) و (۱۱۳) آیتلر. بونه شونیداتوق بیلمکولی اسلامڭ حق بر دین توگل ایکانلکی دیب ایته‌سڭ.

اوشبو سوزڭز قرآن کریمه واسلام مبینه بك بیوك افترادر. قرآن کریمڭ آیة شریفه‌لرنی بلمای و آڭلامای اوریسز کلتورکان الککزدندر. زیرا قرآن شریفمز دین نی تیکشروب قاراودن و دین طوغروسنده مکالمه و مجادله قیلودن اصلا قورقمایدر.

و هیچ کیمسه‌نی اول خصوصده سویلاشودن منع ده قیلمایدر نتکیم الله تعالی حضرتی سورهٔ نحلده پیغمبرمز عه‌گه خطاب قیلوب ایتمدر (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی احسن) دیو یعنی

ای پیغمبرم محمد عم اونده سین آدملرنی ربڭنڭ یولینه ، اسلام دیننه حکمت برله یعنی قطعی و یقینی اولان دلیل وحجتلر برله . دخی موعظه برله یعنی قناعتنی افاده قیل تورغان اوگت ونصیحة برله تورغان حجة اقناعیه‌لر برله دخی کفرلر ایله دین توغریسنده مجادله قیل سویلاش بحثلشوب قارا کورکام طریق ایله دیمکدر .

پس بو آیتدن بك صریح مفهوم بولادر قرآن شریفنك دینی تیکشروب قاراودن تورمای مجادله و مکالمه ایله امر ایتدکی . دخی سورهٔ عنکبوتده آیته در (ولا تجادلوا اهل الکتاب الا بالتی هی احسن) دیو یعنی اهل کتابله دین توغریسنده مجادله قیلمه سین ای پیغمبرم محمد (عم) مگر کورکام طریق ایله گنه مجادله قیل دیمکدر . پس بو آیتدن هم بك صریح مفهوم اولدی قرآن شریفنك کورکام طریق ایله دینی تیکشروب قاراوده و مکالمه قیلوده امر ایتدکی . دخی سورهٔ بقره ده (و ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله و ادعوا من استطعتم من دون الله ان کنتم صادقین فان لم تفعلوا ولن تفعلوا فاتقوا النار التی وقودها الناس والحجارة اعدت للکافرین) دیو آیة شریفه‌لر نازل اولمشدر

یعنی اگر شبهه قیلساڭز سز کافرلر قولیوم محمد
پیغمبرگه اینمش دیگم قرآن حقنده پس کلتورکز اول قرآن
سوره سنڭ مثلنی یعنی قرآن سوره‌سی اوخشاغلی فصیح
و کورکام بولغان بر سوره توزوکز . شفی طلب قیلڭز
الله‌دن غیری اولغان اله لرڭزدن ، اگرده آنلری اله دیوب
دعوا کرده صادق اولساڭز . ایمدی سز قرآن نڭ مثلنی
کلتوره آلماساڭز موندن صوڭره ده کلتوره آلمازسز اول
قرآن نڭ مثلنی . پس ایمان کلتورڭز سز ساقلاڭز
وزکرنی اودنلری آدملر و طاشلر بولغان جهنم اوطندن ،
حاضرلندی اول جهنم اوطی کافرلرگه دیمکدر . پس پیغمبرمز
عهدنده اوشبو آیه شریفه‌لر نازل اولمقدن صوڭره جمله عوام
الس و خواص جیبولغان یرلرگه یاروب خلایقی دیمکه
اوندادی . اگر ده قرآن شریفنڭ الله کلامی بولوندن شبهه
قیلساڭز عربلر سز قرآن شریف سزنڭ دیلڭز اولدره
عرب لسانی ایله اینمشدر . سزنڭ فصاحة بلاغتده ماهر
عالم و کامل بولغان کمسه‌لرڭز بار .

پس قرآن شریف کبی فصیح و بلیغ اولان کورکام
لکلمه قرآن شریفه سینه ایرشکان بر کتاب یازیگزده باهد
فکز کتابنی قرآن شریفگه مقایسه ایدیکز ، تفتیش قیلڭز
دیو معارضه طلب قیلمشدر ، اول وقت عرب مشرکلر

ومن [illegible]

[illegible] شروع اولند

اسنده دين طوغرو سنده مطالعه

برده اهل اسلام آراسون !

بكر وطوغرى حكم ور

[illegible]

اسلام طائفه [illegible]

[illegible]

[illegible] عادده ويدكلر [illegible]

[illegible]

روشنلر بحثی دین ... مولده شونلر

... قرآن کریمی ... مجراسی

احوال عشوب ... کتوت

۸ ایجی ... ۱۳۰۱ ...

قرآن کریمه ودین اسلام صیغه

بث ومولك بر امردر ... اسلام دینک اشتر املا

سورکہ الہ بک اور سورعہ اثاں۔

اجعل کد ایار وکد

توشادر دیب ۔

سدن اولكى پيغمبرلرى يارمدك

پيغمبرلرك ار

ابقوالتان سور د گادر .

[illegible] شكرى كبارى اول خداى پرور

[illegible]

[illegible] الاشيا اولارى عبد اسى سده دعوت

[illegible]

بعض کیرمز دیمکلر.

قسوطه اهی وارد

آلره اسمك حطب

طلس بوعوم ...

و تکم ابمر حى فو

[illegible] مرحوم [illegible]

[illegible]

﴿ الصفة الاولى ﴾

[illegible]

دسلیورکه اولرسانی علاه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

عقيدة [illegible] الإسلام

عددلرك توابعه نازل اولورى

اجواب

اولور

خدا محمد اعلا بری فردوس

بتی خلق ایلدی تاکه سن ازاد ودلشاد اولغیل دیه
بیوردیلر بو تصحیحچه عبد فقیر دخی انشاالله تعالی اندو
رسالهٔ شریفهنك مندرجات مبروکهسی بولغان مسائیل
دینیهنك سعادت ازلیهلاری بولغان یعنی (ختم الله علی
قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة) ایة کریمه
سیله علیم قبولغری عبو ویریلمان اصحاب شقاوت ازلیهدن
بولمیان کیسهلرنك قلبلرینه تأثیری اولاجغنی حسن ظن
ایلدیم زیرا مندرجات رسالهنك خلاصهسی اهل السنة
والجماعتنك مذهبی اوزره ایمان واعتقاد وعمل وعبادتنك
لزومندن عبارتدر وعبد فقیر ایسه اگرچه اهل عزیمت
بولغان ارباب ولایت واصحاب کشف وکراماتنك عبادات
وطاعاتلری کبی عبادت ایلدیم دیمکدن حاشا ثم حاشا اولیا
بلان بره اولیالك صفاتلریدن شکل ایسهده لکن کندی
نفسی عاجزانهمه اقترادی ایلدم زیرا بو مقامده بالایجاب
وبالمناسبه والله العظیم وبالله الکریم دیمکله یمین بالله ایله
اعتقاد وعمل ومذهب ومشرب عاجزانهمك حقیقتی شویله
بیان ایلدیمکه عبد فقیر ابتلا بعد ابدل نسلا وبعد نسل
الحمدلله ثم والحمد لله تعالی مؤمن وموحدم اعتقادده
ابو منصور ماتریدی وعملده امام اعظم مذهبی اوزرهیدر

والتمش سنه‌یه قریبدر که علم شریفك ازاد قبول ایتمز
کوله‌سی بم درق التی سنه‌اندم سن صغرمده حج بیت‌الله
وزیارت روضهٔ مطهرهٔ حضرت رسول‌الله ایله مشرف
اولمدم وبش وقت نمازلریمی قیلر وشاید قضایه قالیرر
ایسه قضا ایدر ورمضان شریفلرده اوروجمی طوتار واخشام
وصباح تلاوت قرآن عظیم الشان وقرائت اورادِ شریفه
ایدرم ومع ذلك اهل عرفاندن دیسه‌لر بیله اصلا بر پاره
حاصلی آز وچوق رشوت قبول ایتمم وشراب وعرق وسائر
مسکرات عشنه گلنجه انامدن طوغه‌لی اوخبیثلرك کندولری
وقطره‌لری نرده قالدی بیله بیله بوش قدح وکاسه‌لرینی
دخی دوداغیمه طوقوندرمش دکلمدر وینه قمار وطاوله ودامه
دینلان شیئلر نصل اولور ونره‌دن الورر ونره‌دن ویریلورر
حالا بلمم واصلا الیمه الیش دکلمدر وحالا زمانمزده
عالمك شرب واستعمال ایلدیکی قهوه ودخان وتنار کولی
وانفیه‌یه دخی الیشه مدم وسائر کونا لعبیات ولهویات
ولهویات ومشتبهات نلر طانیمم وشاید بونلردن بعضیسنی
ذات وصفات عاجزانه‌مه نسبتله بهتانه لعرض اجتسار ایلیا
نلر بولنور ایسه سابقا امثاللرینی بلا امهال مجازاه بیوران
حضرت حقه حواله ایلرم ایشته بروجه مشروح بیان ایلك

بکم اندوالیلک صدق وصحتنه طلاق ثلاثه ایله شرط ایش ایسه‌لر ان شرطیه‌یه تعلیق ایله اصلا توقف وترددم ایلمدم بو یولده دینی غیرتلرینک معلوملری اولدقده منشوریات رساله‌م ایله عامل وایکی جهانک خیر وثوابه نائل اولملرینی رجا ایدرم فتوکلت علی الله وفوضت امری الی الله

حق ایچون حق سویلیانلر کامل کامران اولور
هر جهتمی نائل دعواه اولوب شادان اولور
جنتی قربان اولسه‌ده کرکرنه شادی اولوب
مطلقا فرط مسرتدن یوزی خندان اولور
آچیلوب باغ تروتده هزار آن غنچه‌لر
هب لسانی بلبل آسا شوقله کویان اولور
چونکه آیات واحادیثی الوب هب حکمتی
اربعین وآسمان هر حکمته برهان اولور
وادی وعظ ونصیحتده ایدن فتح دهان
کلمه نطق وبیانی معنی قرآن اولور
آنده نصحی خالصاً لله اولورسه بویله‌در
یوقسه هر سمع وریاسی مضحک شیطان اولور
ذات مظهر امر بالمعروفله فرمان ایلیان
آمر معروفک الینه ناصری یزدان اولور

راه تحصيل علومده سعى وجان بذل ايلمك
جانى تلطيف ايدن اول حضرت جانان اولور
بويله اهل علم وفضلك شانى تعظير ايدن
عاقبت مسرور اولوبده جمله يكسان اولور
آتش علم وحسدله قلبى احراق ايدن
هيچ سوكولمز نارلره اتلن اولوب سوزان اولور
جوروظلمله تيرون عالمى آه چكديران
اولميوب مرزوطلع العام كرنالان اولور
عاملك ماميسى طاعرده انجق دائمده
اولسه اولسه ظل يزدان حضرت سلطان اولور
بسدر اوزانمه اجمالى مقال
قطوصين شرح المسم حدا بحر عمان اولور

تم الـــكلام بعون الملك

السلام